

מדה בדרה

שינון הדף היומי בדרך קצרו

לע"נ הרה"ג ר' יצחק בן רבי
יוסף ליברמן זצ"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 169 פרשת ויקרא תשפ"ג

נזיר סב-סו סוטה ב-ג

דף סג משנה נזיר שגילה ונודע לו שהוא טמא, אם הטומאה ידועה סותר נזירותו ואם היא טומאת התהום אינו סותר, ואם עדיין לא גילה גם בטומאת התהום סותר, כגון שירד לטבול במערה ונמצא מת צף על פיה טמא ואם נמצא משוקע בקרקע המערה והוא ירד להתקרב בה טהור, אך אם הוא בא להטהר מטומאת מת טמא שחזקת טמא וזקת טהור טהור, ומסתבר להעמיד טמא על חזקתו וטהור על חזקתו. **גמרא** ר"א אומר שמחלקים בין טומאת תהום לטומאה ידועה שכתוב **וכי ימות מת עליו בפתע פתאום** שהטומאה מחוורת לו, ור"ל לומד מהפסוק **כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה** וכמו שדרך היא גלויה כך בכל טומאה מדובר כשהיא גלויה, אך קשה ממה ששינונו שטומאת התהום נקראת שאין אחד שמכירה אפילו בסוף העולם ואם יש אחד שמכירה אינה נקראת טומאת התהום, וזה מובן למ"ד שלומדים מדרך אך למ"ד שלומדים מפתאום א"כ מה משתנה כשאחד בסוף העולם יודע מהטומאה, וכן מה ששינונו שהמוצא מת מושכב על רוחב הדרך בתרומה טמא ובנזיר ועושה פסח הוא טהור, מה החילוק ביניהם אלא מוכרח שדין טומאת תהום הוא הלכה למשה מסיני.

ר' יוחנן אומר שדברי המשנה שאם נטמא קודם גילוח סותר זה כר"א שתגלחת מעכבת.

רמי בר חמא מסתפק אם נטמא בתוך מלאות ונודע לו אחר מלאות האם הולכים אחרי הידיעה ואינו סותר או שהולכים אחרי הטומאה, **עמוד ב** ורבא מוכיח מדברי המשנה שאם נודע קודם גילוח בין כך ובין כך סותר, ואם נודע לו תוך מלאות מה החידוש אלא שנודע לו אחר מלאות וכתוב שסותר, אך עדיין יש להסתפק אם סותר את כל המנין או רק ז', ולרבנן פשוט שסותר הכל ולר"א פשוט שאחר מלאות סותר רק ז', אך יש לומר שהספק לר"א שאחר מלאות סותר ז' רק כשנטמא אחר מלאות אך אם נטמא קודם יסתור הכל, או שנאמר שנלך אחר ידיעת הטומאה, אך יש להוכיח מלשון המשנה בין כך ובין כך ולא חלקו בזה ר"א ורבנן.

מה שחילקה הבריייתא במוצא מת מושכב על רוחב הדרך שלתרומה טמא ולנזיר ופסח טהור זה רק כשאין מקום לעבור ואם יש מקום לעבור ללא טומאה הוא טהור גם לתרומה, וכל זה כשמצאו שלם ואם היה משובר או מפורק גם כשאין מקום לעבור הוא טהור שמא עבר בין פרקיו, ואם הוא היה בקבר טמא גם במשובר ומפורק כי הקבר מצרפו, וכל זה כשהולך ברגליו ואם הוא טעון או שהוא רוכב טמא, כי ההולך ברגליו יכול להמנע מנגיעה ומלהאהיל אך טעון או רכוב אינו יכול להמנע מכך, וכל זה בטומאת התהום אך בטומאה ידועה טמא גם לנזיר ולפסח, וטומאת התהום היא שאין אפילו אחד בסוף העולם שידע ממנה ואם אחד מכירה אפילו בסוף העולם אינה טומאת התהום, ואם היה טמון בתבן או בצרורות זה טומאת התהום, ואם היה בים ובאפילה ובנקיקי הסלעים אינה טומאת התהום, והחמירו בטומאת התהום רק במת.

דף סב אין לומר שעכו"ם יהיו נזירים אך לא יגלחו על נזירות בניהם שכתוב **איש**, שהרי ר' יוחנן אמר שזה הלכה בנזיר, ולפ"ז לכאורה בערכין לא צריך את הפסוק **איש כי יפליא** כי נוכל ללמוד מנדרים שכתוב **איש** לרבות שעכו"ם נודר נדרים ונדבות כישראל, ויש לומר שבא לרבות מופלא הסמוך לאיש, אך זה מובן רק למ"ד שמופלא הסמוך לאיש הוא מהתורה, אך למ"ד שזה רק מדרבנן צריך לומר שבא לרבות מופלא הסמוך לאיש בעכו"ם, אך כ"ז רק למ"ד שמרבים מאיש שעכו"ם נערכים, אך למ"ד שמרבים מאיש שגם בן חודש נערך ולדבריו לומדים מ**כי יפליא** כדברי רב אדא בר אבהה לרבות עכו"ם גדול שאינו יודע להפלות, אך קשה מה לומדים מ**כי יפליא** של נזירות שהרי ניתן ללמוד מ**כי יפליא** של נדרים ונזירות הוקשה לנדרים, יש לומר שבא לרבות ידים שאינם מוכיחות שלאביי הם ידים, ולרבא שידים שאינם מוכיחות אינם ידים לומדים מ**כי יפליא** כדברי ר' יהודה בשם ר' טרפון שאם אחד אמר מי שבא לפנינו הוא נזיר והשני אמר שלא והשלישי אמר הריני נזיר שכולכם נזירים אף אחד אינו נזיר שלא ניתנה נזירות אלא להפלאה, ולרבנן לומדים מזה כדברי הבריייתא שהיתר נדרים פורחים באויר ואין להם על מה שיסמוכו, ולר"א לומדים מהפסוק **איש כי יפליא** בנזירות ובנדרים מאחד הפלאה לאיסור ומאחד הפלאה להיתר.

עמוד ב משנה יש חומרא בעבדים מנשים שאדם מיפר נדרי אשתו אך לא נדרי עבדו, וכשהיפר לאשתו היפר לעולם ואם היפר לעבדו כשיצא לחירות ישלים נזירותו. **גמרא** האדון יכול לכפות עבדו בנזירות אך לא בנדר וערכין, ואין להקשות שכמו שבנזירות לומדים מ**לאסור איסור על נפשו** במי שנפשו קנויה לו ולא עבד שאין נפשו קנויה לו א"כ נדרוש כך גם בנדר, ורב ששת אומר שמדובר שהיה אשכול של ענבים לפניו והעבד נדר ממנה ובנדר זה חל כי הוא נאסר רק בהם ולא באחרים לכן אינו כופהו, אך בנזירות שנאסר בכל האדון יכול לכפותו, אך לכאורה גם בנדר יתכן שיש רק את האשכול הזה ואם לא יאכלנו הוא יחלש והעבד משועבד לרבו, ורבא אומר שמדובר שיש חרצן לפניו ובנדר הוא נאסר רק בו ואינו כפוף בכך לרבו, ואילו בנזירות הוא נאסר בכל והוא כפוף לרבו, אך גם לרבא יש להקשות שאם יש רק את החרצן הזה שאם לא יאכלנו הוא יחלש א"כ הוא משועבד לרבו, ואביי אומר שרבו כופהו רק לנזירות ולא לנדרים ושבועה שכתוב **להרע ולהיטיב** וכמו שהטבה היא רשות כך הרעה היא רשות ואינו יכול להרע לאחרים שאין רשות בידו.

משנה אם העבד עבר מכנגד אדונו לר"מ לא ישתה ולר' יוסי ישתה. **גמרא** לכאורה הם חולקים שר"מ סובר כשמואל שהמפקיר עבדו יצא לחירות ואינו צריך גט שחרור, ור' יוסי סובר שהוא צריך גט שחרור, ויש לומר שכונ"ע סוברים כשמואל ונחלקו שר' יוסי סובר שכיון שאם הוא חוזר לרבו הוא צריך לשתות כדי שלא יחלש א"כ גם כשאינו לפניו הוא צריך לשתות, ור"מ סובר שעדיף שיהיה לו צער כדי שיחזור לרבו.

שנינו במשנה שטומאה צפה אינה מטמאה בשרץ וכתוב בברייתא שאם ספק טומאה צפה בין בכלים בין בקרקע טהורה, ולר"ש בכלים טמאה ובקרקע טהורה,

דף סד ור' יצחק בר אבדימי מבאר בטעמו של ת"ק שכתוב **בכל השרץ השורץ** בכל מקום שהוא שורץ, וכתוב **על הארץ** אלא שבודאי מגע טמא ובספק מגע טהור, ועולא מבאר בטעמו של ר"ש שכתוב **אך מעין יהיה טהור** וכתוב **יטמא** אלא שטומאה צפה בקרקע טהור ובכלי טמא.

כל דבר שהוא ניטל או נגרר טמא בספק כי הם כמונחים, ודבר שנזרק טהור בספק חוץ מכזית ממת והמאהיל על הטומאה, וכן כל דבר שמטמא מלמעלה למטה כגון זב וזבה.

רמי בר חמא מסתפק כשהמת בכלי שצף על המים האם הולכים אחר הכלי וטמא שהמת כמונח בקרקע, או שהולכים אחר המת והוא צף וטהור בספק, ואם נכריע שהולכים אחר הכלי יש להסתפק במת המונח על שרץ, שלכאורה בשרץ יש טומאת ערב ובמת טומאת ז' וזה כטומאה המונחת בכלי או שזה נחשב שהטומאה עבה וזה כמת הצף, ואם נכריע שזה כטומאה בכלי וטמא בודאי, יש להסתפק בשרץ שהוא על נבילה והיא צפה האם נחשבים לטומאה אחת שבשניהם יש טומאת ערב, או שכיון שזה טומאתו בכזית וזה בכעדשה הם נחשבים חלוקים, ויש להסתפק בשרץ על שרץ שזה ודאי שיעור אחד ויחשבו כאחד, או שכיון שהם מופסקים אחד מהשני זה כשרץ המונח בכלי ואם נכריע שזה כמונח בכלי יש להסתפק בשרץ שעל נבילה שנימוחה האם היא כמשקה או כאוכל והיא ככלי, ואם נכריע שהיא כאוכל יש להסתפק בשרץ שעומד על שכבת זרע האם היא כמשקה או שהיא נחשבת כדבר בפני עצמה כיון שהיא נעקרה, ואם נכריע שהיא כאוכל, יש להסתפק בשרץ שהוא על מי חטאת שצפים על המים, ונשאר בזה בתיקון.

עמוד ב רב המנונא אומר שנוזר ועושה פסח שהלכו בשביעי שלהם בקבר התהום טהורים כיון שאין כח לטומאת התהום לסתור בהם, ורבא מוכיח מהמשנה שירד לטבול מטומאת המת טמא שחזקת טמא טמא, אמר רב המנונא שאכן הוא מודה בנוזר שמחוסר תגלחת, ורבא אומר שגם הוא מודה בעושה פסח שלא חסר בו כלום, ואביי מקשה שהוא מחוסר הערב שמש אמר רבא שהשמש מעריבה מעצמה, ואביי עצמו חזר בו שכתוב בברייתא באשה שהפילה תוך מלאת של לידתה אם ביום מלאת תביא קרבן נוסף ואחר מלאת לא תביא, ואין לומר שלא תביא על לידה של לפני מלאת אך היא תביא על הלידה של אחר מלאת ותיפטר משניהם שכתוב **ובמלאת ימי טהרה** שביום מלאת תביא ותוך מלאת לא תביא, ורב כהנא חילק שביולדת היא מחוסרת קרבן ואף שהיא מחוסרת הערב שמש וא"כ זה נחשב תוך מלאת ואמר שם אביי שהשמש מעריבה מעצמה.

משנה המוצא מת מושכב כדרכו יכול לפנותו עם תפוסתו וכן כשמצא שנים, אך אם מצא ג' מתים אם יש בין אחד לשני מד' אמות עד ח' זה שכונת קברות,

דף סה ובודק משם והלאה כ' אמות ואם מצא אחד בסוף הכ' אמות בודק ממנו והלאה עוד כ' אמות שיש רגלים לדבר שיש שם קברות ואם היה מוצא את האחד בתחילה לא היה צריך לבדוק. **גמרא** רב יהודה מדייק שכתוב **מצא** פרט למצוי, **מת**

פרט להרוג, **מושכב** פרט ליושב, **כדרכו** פרט למת שראשו בין ירכותיו.

עולא בר חנינא אומר שמת שהוא חסר אין לו תפוסה ושכונת קברות.

באינו קבור כדרכו לא חוששים כי יתכן שהוא עכו"ם שקוברים כן.

אם מצא ב' מתים שראשו של זה בצד מרגלותיו של זה וכן השני אין להם תפוסה ושכונת קברות ואם מצא ג' ואחד ידוע שנקבר שם והאחרים אינם ידועים או שניים תחילה ושנים ידועים אין להם תפוסה ושכונת קברות, ומעשה שר' ישבב מצא שנים ידועים ואחד תחילה ורצה לעשותם שכונת קברות, אמר לו ר"ע יגעת לריק כי עשו שכונת קברות רק לג' ידועים או שמצא ג' תחילה.

רב יהודה מפרש שלומדים תפוסה מהפסוק **ונשאתני ממצרים** שיטול עמו מעפר מצרים, ושיעור תפוסה פירש ר"א בן ר' צדוק שנוטל עפר תיחוח וחופר בקרקע בתולה ג' אצבעות, אך ישנה ברייתא שר"א בר' צדוק אמר שנוטל קיסמין מהארון וקסוות מהאדמה וזורק את מה שודאי אינו מהמת ומניח את הספיקות והשאר מצטרף לרוב מנינו ובנינו של המת ולרובע עצמות ומלא תרווד רקב, ויש לומר שרב יהודה למד כמו התנא שר' יוחנן בן נורי אמר בשם בן עזאי שנוטל עפר תיחוח וחופר ג' אצבעות בקרקע בתולה.

עמוד ב רבא אומר שאם בדק ופינה ובדק ופינה ומצא מת שלישי לא מפנה את השניים לאחד ולא את האחד לשנים, וללישנא בתרא יכול לפנות אליהם את השלישי כי פינה בהיתר, ואין לומר שיעשה אותם שכונת קברות שאמר ר"ל שמצאו עילה לטהר את א"י.

אם מצא ג' ובדק כ' אמות ולא מצא אמר רב מנשיא בר ירמיה בשם רב שרק בג' הם שכונת קברות, כמו שאמר ר"ל שמצאו עילה לטהר את א"י.

משנה כל ספק נגעים בתחילה כשלא נזקק לטומאה טהור ואם נזקק לטומאה טמא בספק. **גמרא** רב יהודה אמר בשם רב שלומדים את זה מהפסוק **לטהרו או לטמאו** שבטהרה מטהרים, אך לפ"ז גם כשנזקק לטומאה נטהר בספק, ויש לומר שרב דיבר על מה ששנינו שאם בהרת קדמה לשיער לבן טמא ואם קדם השיער לבן לבהרת טהור ואם ספק טמא, ור' יהושע אמר כיהה, וביאר רב יהודה שכיחה הכוונה שטהור ואין לומר שכיחה וטמא שרב למד מהפסוק **לטהרו או לטמאו** כיון שפתח בו הכתוב בטהרה תחילה.

משנה בז' דרכים בודקים את הזב כל עוד לא נזקק לזיבה במאכל במשתה במשא ובקפיצה ובחולי ובמראה ובהרהור, ואם נזקק לזיבה לא בודקים אותו, אם נטמא באונס או שיש לו ספק זיבה או שכבת זרע טמא שרגלים לדבר שזה מטומאה, וכן מי שהכה את חברו והוקל ממה שהיה והכביד אח"כ ומת חייב, ור' נחמיה פוטר שרגלים לדבר שלא מת מחמת ההכאה. **גמרא** ר' נתן אומר שהמקור שאם נזקק לזיבה לא בודקים אתו הוא מהפסוק **והזב את זובו** שבראייה שלישית הוקש לנקבה שטמאה גם באונס, אך ישנה ברייתא שר"א סובר שבשלישית בודקים ורק ברביעית לא בודקים, א"כ נחלקו אם דורשים את שלר"א דורשים את ורבנן לא למדו מאת,

דף סו רבא אומר שמה שכתוב במשנה ספק אין הכוונה ספק ראה ספק לא, אלא הוא ודאי ראה אך יש ספק אם הוא מחמת שכבת זרע או ראייה של זיבה ואם נזקק לטומאה טמא מספק.

המשנה אומרת ששכבת זרעו טמא ולענין מגע זה ודאי לא פחות מש"ז של טהור אלא נוסף בה טומאת משא, ואין ראייה ממה שנחלקו בזה בברייתא שלר"א ש"ז של זב לא מטמאה במשא ולר' יהושע היא מטמאה במשא שאי אפשר לה בלי צחצוחי זיבה, ומשמע שגם לר' יהושע אינה טמאה בלי צחצוחי זיבה, אלא אמר ר' אדא בר אהבה שכוונת המשנה שאחרי שנזקק לטומאה לא תולים בש"ז, ורב פפא סבר שאם הש"ז לפני זיבה תולים שראה זיבה מחמת חולשה, אמר לו רבא ששנינו שגר שהתגייר מטמא מיד בזיבה ולא תולים בקרי שראה קודם גרות, ואין לך חולשה יותר מזה, אלא המשנה היא כמחלוקת תנאים בברייתא, שש"ז של זב מטמאה במשא כל מעת לעת, ולר' יוסי מטמאה רק יומו, והם נחלקו בדברי שמואל ששאל שנאמר בפסוק אחד כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה, וכתוב לפנות ערב ירחץ במים, ומי שסובר מעת לעת דייק מהפסוק לפנות ערב ומי שסובר שטמא רק יומו דייק ממקרה לילה, ומי שלמד מלפנות ערב סובר שמה שכתוב מקרה לילה כי דרך הקרי לבא בלילה.

משנה ר' נהוראי סובר ששמואל הנביא היה נזיר שכתוב ומורה לא יעלה על ראשו ולומדים ממה שכתוב בשמשון ומורה וכמו ששם הוא היה נזיר כך שמואל היה נזיר, ור' יוסי אומר שמורה הכוונה מורה של בשר ודם, אמר לו ר' נהוראי שכתוב ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני א"כ היה עליו מורא בשר ודם. **גמרא** רב אמר לחייא בנו **עמוד ב** שיחטוף לברך על כוס של ברכה וכן אמר רב הונא לרבה בנו, משמע שהמברך עדיף מהעונה, ולכאורה ישנה ברייתא שר' יוסי אומר שגדול העונה אמן יותר מהמברך, ור' נהוראי הוכיח בשבועה שיש גוללירים שמתגרים במלחמה ואח"כ באים הגיבורים ומנצחים וא"כ העונה עדיף, ויש לומר שנחלקו בזה תנאים שישנה ברייתא שאחד העונה אמן ואחד המברך וממהרים למברך.

ר"א אמר בשם ר' חנינא שת"ח מרבים שלום בעולם שכתוב וכל בניך לימודי ה' ורב שלום בניך וקוראים בוניך.

ת.ו.ש.ל.ב.ע.

מסכת סוטה

משנה לר"א הקינוי לאשה הוא רק בפני שנים אך משקה גם על פי עד אחד ועל פי עצמו, ולר' יהושע מקנא ומשקה רק על פי שנים, הקינוי הוא שאומר לה בפני שנים אל תדברי עם איש פלוני, אם רק דברה עמו מותרת לבעלה וגם לתרומה, ואם נכנסה עמו לבית הסתר ושהתה כדי טומאה היא נאסרה לבעלה וגם לתרומה ואם מת היא חולצת ולא מתיבמת. **גמרא** לכאורה מה ששנו סוטה אחר נזיר כדברי רבי שנסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה ללמד שהרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מיין, אך קשה שיש לכתוב את סוטה לפני נזיר כמו בתורה, ויש לומר שכיון שבמסכת כתובות שנו את דין המדיר אשתו לכן שנו מסכת נדרים והסמיכו לה את מסכת נזיר שהיא דומה לנדרים, והסמיכו לה מסכת סוטה כדברי רבי.

שנינו במשנה 'המקנא' לאשתו ומשמע שזה רק בדיעבד ולכתחילה לא יקנא כמ"ד שאסור לקנאות.

רב שמואל בר רב יצחק אומר שכשר"ל שנה את מסכת סוטה הוא אמר שלא מזווגים אשה לאדם אלא לפי מעשיו, שכתוב כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים, ורבה בר בר חנה הוסיף בשם ר' יוחנן שקשה הזיווג כקריעת ים סוף שכתוב **אלוקים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות**, ומה שאמר רב יהודה בשם רב שארבעים יום קודם יצירת הוולד יוצאת בת קול ואומרת בת פלוני לפלוני ובית של פלוני לפלוני ושדה של פלוני לפלוני, יש לומר שבזיווג ראשון זה לפי המזל וזיווג שני הוא לפי מעשיו.

נחלקו במשנה בסתירה ומשמע שלטומאה מספיק עד אחד וכן שנינו לקמן שאם אמר עד אחד ראיתי שנטמאה אינה שותה, ולומדים את זה כדברי הברייתא שהפסוק **ועד אין בה הכוונה** לשנים ואין לומר שאין אפילו עד אחד כי כתוב **לא יקום עד אחד באיש, עמוד ב** ולכאורה מספיק לכתוב עד והכוונה אחד והתורה אומרת עד אחד לומר שבכל מקום שכתוב עד הכוונה לשנים אם אין פרוט אח"כ אחד, וא"כ אומרת התורה שאם אין בה ב' עדים אלא אחד אם לא נאנסה אסורה, אך קשה שאם התורה לא היתה מגלה שעד הכוונה ב' וא"כ עד סוטה הוא אחד וא"כ כשכתוב **ועד אין בה** היא אסורה אך אין נדע מזה, ויש לומר שהיינו מפרשים **ועד אין בה** שאחד לא נאמן בה, אך א"כ התורה יכולה לשתוק מזה וממילא היינו יודעים שצריך ב' שנלמד **דבר דבר** מממון כמו בכל עדויות, ויש לומר שהיינו אומרים שגם בלי עדים כלל תאסר כיון שיש רגלים לדבר שקינא לה ונסתרה, אך לא יתכן לומר שאחד לא נאמן בה ותהיה מותרת שכתוב **והיא לא נתפסה** וא"כ היא אסורה, ויש לומר שהפסוק מחדש שלא נאמר שאחד לא נאמן עד שיבואו שנים וגם אז אסורה רק בלא נתפסה, קמ"ל שאסורה גם בעד אחד.

טעמו של ר' יהושע שכתוב **ועד אין בה**, בה ולא בקינוי ולא בסתירה, ור"א דרש **בה** ולא בקינוי ואין לדרוש ולא בסתירה שהיא הוקשה לטומאה שכתוב **ונסתרה והיא נטמאה** ואין לומר שנקיש גם קינוי לטומאה שכתוב **וקנא את אשתו והיא נטמאה** כי יש מיעוט בה, ועדיף לומר שסתירה דומה לטומאה שהיא אוסרת אותה, אך לכאורה קשה שנרבה קינוי שהיא העיקר לגרום לה איסור, אך יש לדחות שלולא סתירה אין כלום בקינוי אך גם בלי הקינוי אין כלום בסתירה, אך יש לומר שר"א סובר שעדיף לרבות סתירה שהיא התחלת הטומאה.

משנתינו לא כמו התנא בברייתא שר' יוסי בר' יהודה אמר בשם ר"א שמקנא לאשתו על פי עד אחד אך משקה על פי שנים, והשיבו לו חכמים שאין לדבר סוף, ולכאורה ר' יוסי בר' יהודה למד ממה שכתוב **בה** ולא בסתירה ולא ממעטים קינוי שהיא הוקשה לטומאה שכתוב **וקנא את אשתו והיא נטמאה**, ואין לומר שסתירה הוקשה לטומאה שכתוב **ונסתרה והיא נטמאה** כי זה בא רק ללמד ששיעור סתירה כדי טומאה וחכמים אמרו לו שאין לדבר סוף, והכוונה שלעתים הוא לא קינא לה והוא יאמר שקינא לה, אך למשנתינו יש לדבר סוף שלפעמים לא נסתרה והוא אומר שהיא נסתרה.

ר' יצחק בר יוסף אמר בשם ר' יוחנן שגם לר' יוסי בר יהודה אין לדבר סוף וואין לומר שגם למשנתינו אין לדבר סוף שהרי במשנה כבר היה קינוי בעדים ולר' יוסי לא היה קינוי בעדים והוא ימצא לה הרבה סתירות בעדים, אלא כוונת ר' יוחנן שגם

ל' יוסי בר' יהודה וגם למשנתנו אין לדבר סוף שיקנא לה כמה שירצה.

ר' חנינא מסורא אומר שבזמן הזה שאין השקאת סוטה לא יאמר אדם לאשתו אל תסתרי עם פלוני שמא ההלכה כר' יוסי בר' יהודה שמועיל קינוי בלי עדים וכשתסתר תאסר ואין לנו מי סוטה להתירה.

ר"ל אומר שלשון קינוי הוא שהדבר מטיל קנאה בינה לאחרים ולדבריו הקינוי בלי עדים והעולם אינם יודעים שקינא לה וכועסים עליה כשהיא מתבדלת ויבואו לקנאה עמה, ורב ימר בר שלמיא מבאר בשם אביו שקינוי הוא דבר המטיל קנאה בינו לבינה, משמע שהוא סובר שקינוי הוא על פי שנים וכולם יודעים שקינא לה ולכן יהיה קנאה ביניהם שהיא מקניטה אותו על כך שהוא חושד בה,

דף ג ור"ל ואביו סוברים שאסור לקנאות ומי שסובר שמותר לקנאות מבאר ר"ג שלשון קינוי הוא התראה, כמו שכתוב ויקנא ה' לארצו.

ר"מ אומר שכשאדם עובר עבירה בסתר הקב"ה מכריז עליו בגלוי שכתוב ועבר עליו רוח קנאה ועבירה הוא לשון הכרזה כמו שכתוב ויצו משה ויעבירו קול במחנה, ר"ל אומר שאדם עובר עבירה רק אחר שנכנסת בו רוח שטות שכתוב איש איש כי תשטה אשתו.

שנו אצל ר' ישמעאל שהתורה האמינה עד אחד בסוטה כי יש רגלים לדבר שהרי קינא לה והיא נסתרה ומאמינים לאחד שמעיד שהיא טמאה, והקשה רב פפא שבתורה כתוב קינוי אחרי סתירה וטומאה, אמר לו אביו שכתוב ועבר עליו שכבר עבר, והקשה רב פפא שכתוב בבני גד ובני ראובן ועבר לכם כל חלוץ והכוונה לעתיד, אמר אביו ששם הפסוק מוכיח שהכוונה להבא שכתוב ונכבשה הארץ ואחר תשובו, אבל לגבי סוטה אם נאמר שזה מדבר אחר טומאה וסתירה א"כ מדוע צריך קינוי.

שנו אצל ר' ישמעאל שאדם מקנא לאשתו רק אחרי שנכנס בו רוח שכתוב ועבר עליו רוח קנאה וקינא, ופירשו התלמידים שרוח הכוונה רוח טומאה, ורב אשי מבאר רוח טהרה וראיה לכך ממה שנחלקו ר' ישמעאל ור"ע שלר' ישמעאל מותר לקנא ור"ע אומר שחובה לקנא, ואם נאמר שרוח הכוונה טומאה וכי יש רשות לאדם להכניס על עצמו רוח טומאה.

נחלקו ר' ישמעאל ור"ע גם לגבי טומאת כהן לאחותו, שכתוב לה יטמא שלר' ישמעאל רשות ולר"ע חובה, וכן לענין עבד כנעני שר' ישמעאל סובר שלעולם בהם תעבודו רשות ולר"ע חובה, ואמר רב פפא לאביו או ר' משרשיא לרבא שא"כ נחלקו ר' ישמעאל ור"ע בכל התורה, אמר אביו שבסוטה נחלקו בפסוקים כמו ששנינו בברייתא שר"א בן יעקב אמר שמצד אחד כתוב לא תשנא את אחיך בלבבך וא"כ זה לא הותר גם בסוטה, והתורה אומרת ועבר עליו רוח שמותר לקנאות, ור"ע סובר שכתוב בתורה שוב וקנא, ור' ישמעאל סובר שזה נכתב אגב שכתוב לפני כן והיא נטמאה והיא לא נטמאה, וכתבו שוב וקינא כדברי התנא אצל ר' ישמעאל שפרשה שנאמרה ונשנית בשביל דבר שהתחדש בה, ומה שנחלקו בטומאת כהן כי כתוב אמור אל הכהנים לנפש לא יטמא לכן צריך לבאר שמותר להיטמאות לקרוביו, ור"ע סובר שההיתר נלמד כבר ממה שכתוב כי אם לשארו וכתוב שוב לא יטמא לומר שזה חובה ור' ישמעאל סובר שלומדים מלה יטמא שנטמא רק לה ולא לאבריה, עמוד ב ור"ע

אומר שא"כ מספיק לכתוב לה וכתוב יטמא לומר שזה חובה, ור' ישמעאל סובר שאגב שכתוב לה כתבו יטמא שהפרשה נשנתה לדבר שהתחדש בה, וכן לענין עבד סבר ר' ישמעאל שכתוב בז' אומות לא תחיה כל נשמה וא"כ צריך פסוק להתיר להעביד עבד שנולד מאחד מהאומות שנשא כנענית כמו שכתוב וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו, אך כנעני שבא על אחת מהאומות אסור לקנות את בנו שכתוב אשר הולידו בארצכם ולא הגרים בארצכם, ור"ע סובר שהיתר עבודה לומדים כבר ממהם תקנו וא"כ לעולם בהם תעבודו מלמד שזה חובה, ור' ישמעאל למד מבהם למעט שלא להעביד מאחיכם, ור"ע למד את זה מהפסוק ובאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך, ור' ישמעאל סובר שאגב שכתוב ובאחיכם כתבו בהם שהפרשה נשנית בשביל דבר אחד שהתחדש בה.

רב חסדא אומר שזנות מחריבה בית כמו תולעים לשומשמיך, וכל זה באשה המזנה, אבל בבעל אין חורבן.

עוד אמר רב חסדא שקודם שחטאו ישראל שרתה שכינה עם כל אחד שכתוב כי ה' אלוקיך מתהלך בקרב מחניך, ואחר החטא הסתלקה שכינה שכתוב ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך.

ר' שמואל בר נחמני אומר בשם ר' יונתן שהעושה מצוה אחת בעוה"ז היא מקדמת אותו והולכת לפניו בעוה"ב שכתוב והלך לפניך צדקך ואילו העובר עבירה בעוה"ז היא מלפפת אותו והולכת לפניו ביום הדין שכתוב ילפתו ארחות דרכם יעלו בתוהו ויאבדו, ור"א אומר שזה קשור בו ככלב שכתוב באשת פוטיפר ולא שכב אצלה להיות עמה, אצלה בעוה"ז להיות עמה בעוה"ב.

שנינו לקמן שהיה מקום ללמוד מק"ו שאם עדות הראשונה שלא אוסרת אותה לעולם צריך שנים עדות האחרונה שאוסרתה ודאי צריך שנים, אלא כתוב ועד אין בה כל עדות שיש בה, ואין ללמוד שאם בעדות האחרונה שאוסרת אותה מספיק עד אחד ק"ו בעדות הראשונה שלא אוסרת אותה, שמספיק עד אחד כי כתוב ומצא בה ערות דבר ולומדים דבר דבר ממה שכתוב על פי שנים עדים או שלשה עדים יקום דבר, ואמנם לעיל למדנו ממה שכתוב עד אין בה ולא בקינוי וסתירה, וטומאה לבדה בלי קינוי וסתירה לא מועיל עד אחד, שכתוב כאן ומצא בה ערות דבר ולומדים מהפסוק יקום דבר, ושנו בברייתא שעדות הראשונה במשנה שם זה עדות סתירה ועדות האחרונה זה עדות טומאה.